

Uchwała z dnia 21 września 1995 r.
I PZP 24/95

Przewodniczący SSN: Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Jerzy Kuźniar (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Iwony Kaszczyszyn, w sprawie z powództwa Bożeny N. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w W.M. o zasiłek na zagospodarowanie, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 21 września 1995 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku postanowieniem z dnia 18 maja 1995 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c.

Jak należy rozumieć zwrot "należnego wynagrodzenia zasadniczego" użyty w przepisie art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karty Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.), w sytuacji gdy nauczyciel swoją pierwszą pracę w szkole podejmuje w niepełnym wymiarze (10/18), czy w takiej sytuacji podstawą wymiaru zasiłku na zagospodarowanie stanowi wynagrodzenie faktycznie otrzymywane przez nauczyciela, czy wynagrodzenie jakie otrzymałby gdyby był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy ?

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Nauczyciel, który podjął pierwszą pracę w szkole zatrudniony w niepełnym wymiarze godzin, jednak wyższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć, ma prawo do jednorazowego zasiłku na zagospodarowanie określonego w art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) w wysokości dwumiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego odpowiadającego wymiarowi czasu pracy.

U z a s a d n i e n i e

Przedstawione zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego.

Powódka Bożena N. dochodziła zasądzenia od pozwanej Szkoły Podstawowej [...] w W.M. zasiłku na zagospodarowanie nie określając go kwotowo, zaś na uzasadnienie podała, że z dniem 6 stycznia 1994 r. została zatrudniona w charakterze nauczyciela, w niepełnym wymiarze czasu pracy (10/18). Umowa została zawarta na czas określony, zaś ostatecznie stosunek pracy łączący strony ustał z dniem 29 kwietnia 1994 r. Przez następny okres dwóch miesięcy - od 2 maja do 30 czerwca 1994 r. - pracowała jako nauczyciel oddziału przedszkolnego, zaś jej pracodawcą był wójt gminy. W tym charakterze podjęła następnie pracę od 1 września 1994 r.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o jego oddalenie zarzucając, że powódka zatrudniona była na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony, a jej zatrudnienie w szkole trwało 92 dni, tymczasem warunkiem wypłaty dochodzonego

zasiłku jest zatrudnienie, przynajmniej na okres jednego roku.

Wyrokiem z dnia 1 marca 1995 r. [...] Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Zambrowie uwzględnił powództwo zasądając od pozwanej na rzecz powódki kwotę 530 zł z odsetkami, [...].

W uzasadnieniu Sąd powołał przepis art. 61 ust. 1 Karty Nauczyciela stwierdzając, że warunkiem wypłaty zasiłku jest podjęcie pierwszej pracy nauczycielskiej, zaś bez znaczenia jest okres na jaki umowa o pracę została zawarta. Wysokość należnego zasiłku jest uzależniona od stawki wynagrodzenia zasadniczego odpowiedniego dla wykształcenia i stażu pracy zaś sam zasiłek ma charakter socjalny, a więc jego wysokość nie jest związana z faktycznym wynagrodzeniem otrzymywanym przez nauczyciela.

Rewizja strony pozwanej od tego wyroku kwestionowała tak samo prawo do zasiłku, jak również jego wysokość stwierdzając, że zasiłek taki nie może być "oderwany" od wynagrodzenia przysługującego nauczycielowi dochodzącemu tego świadczenia.

W toku postępowania rewizyjnego Ministerstwo Edukacji Narodowej w piśmie z dnia 26 czerwca 1995 r. [...] zajęło stanowisko "że wysokość świadczenia... uzależniona jest od wynagrodzenia zasadniczego i ustalana na podstawie wynagrodzenia przysługującego w chwili nabycia prawa do świadczenia".

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku postanowieniem z dnia 18 maja 1995 r. przedstawił w trybie art 391 k.p.c. zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości wskazując w uzasadnieniu, że pojęcie "należne mu wynagrodzenie" zawarte w art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) można rozumieć jako wynagrodzenie zasadnicze faktycznie otrzymywane albo jako wynagrodzenie zasadnicze stosowne do wykształcenia i stażu pracy za pełny etat, przy czym sam opowiedział się za drugą interpretacją tego pojęcia.

Rozważając przedstawione zagadnienie prawne na wstępie należy ogólnie zauważyć, że prawo do zasiłku na zagospodarowanie przysługuje nauczycielom podejmującym pierwszą pracę w szkole, zaś z przepisu art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) wynika, iż jedynym ograniczeniem, przyjętym przez ustawodawcę jest podjęcie pierwszego zatrudnienia w charakterze nauczyciela w szkole.

Powyższe stanowisko zostało też zawarte w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1983 r., III PZP 41/83 (OSNCP 1984 z. 6 poz. 87), jak też w uchwale z dnia 11 stycznia 1994 r., I PZP 53/93.

Należy zgodzić się z poglądem Sądu Wojewódzkiego, że fakt podjęcia pierwszego zatrudnienia w szkole na podstawie umowy o pracę zawartej czy to na czas określony czy nieokreślony nie ma prawnego znaczenia dla oceny, istnienia podstawy do przyznania dochodzonego zasiłku. Brak uzasadnienia, aby wprowadzać - nie wynikające z ustawy - kryterium zatrudnienia przez okres jednego roku, jak to podnosi strona pozwana.

Omawiany przepis nie uzależnia też prawa do zasiłku od wymiaru czasu pracy, niemniej jednak kryterium to jest prawnie istotne wobec treści art. 97 ust. 1 ustawy. Przepis ten wyraźnie bowiem wskazuje, że w przypadku zatrudnienia nauczyciela w wymiarze niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć, nie mają do niego

zastosowania wymienione w nim przepisy, w tym również art. 61 wprowadzający zasiłek na zagospodarowanie. W myśl postanowień art. 10 Karty Nauczyciela nawiązywanie z nauczycielem stosunku pracy następuje bądź to na podstawie mianowania - ust. 2 -, bądź też na podstawie umowy o pracę - ust. 3 - przy czym zatrudnienie nauczyciela na czas określony może nastąpić tylko z przyczyn wymienionych w ust. 4 m.in. gdy chodzi o zastępstwo nieobecnego nauczyciela. Niezależnie od sposobu nawiązania stosunku pracy (mianowanie czy umowa o pracę), jego nieodzownym elementem jest wynagrodzenie za pracę, jako świadczenie zakładu pracy, ekwiwalentne do wykonywanej pracy. [...]

Jest oczywiste, że wymiar czasu pracy - wymiar zajęć wpływa na wysokość wynagrodzenia zasadniczego, które uzależnione jest od poziomu wykształcenia i stażu pracy oraz osiągniętych wyników pracy - art. 30 ust. 2 - zaś tak ustalone wynagrodzenie stanowi podstawę do wyliczenia wysokości jednego z uprawnień socjalnych, tj. zasiłku na zagospodarowanie.

Świadczenie to nie może być "oderwane" od konkretnego nauczyciela i stanowić wielkość stałą, uzależnioną jedynie od wykształcenia i stażu pracy nauczyciela, skoro na poziom wynagrodzenia zasadniczego wpływa też ocena osiągniętych wyników w pracy, to zaś wymaga indywidualizacji.

Wykładnia językowa przepisu art. 61 ust. 1 ustawy i użytego tam pojęcia "...należnego im wynagrodzenia zasadniczego" [...] przemawia za indywidualnym ustalaniem wysokości zasiłku na zagospodarowanie tak, jak indywidualnie ustalone jest wynagrodzenie zasadnicze nauczyciela, na wysokość którego wpływa również wymiar godzin - wymiar czasu pracy. [...] Wynagrodzenie należne, to takie, które nauczycielowi przysługuje, do którego uprawnienie nabył on od dnia nawiązania stosunku pracy (art. 38), a którego wysokość została określona bądź to w akcie mianowania bądź w zawartej umowie o pracę. W sytuacji więc, gdy strony stosunku pracy ustaliły wysokość wynagrodzenia a mieści się ono w granicach przewidzianych prawem, ma to charakter wiążący i może być zmienione jedynie wolą stron.

Wszystkie te okoliczności dają podstawę do stwierdzenia, że wysokość zasiłku na zagospodarowanie uzależniona jest od wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela odpowiadającego wymiarowi czasu pracy, a określonego w przyjętych przez strony warunkach płacy.

Z tych względów udzielono odpowiedzi jak w sentencji.

=====